

درس‌دهم

تمدن جدید و مسئولیت ما

در درس قبل گزارش کوتاهی از تمدن اسلامی داده شد و با مراجعه به معیارهایی که از قرآن و سیره آموخته بودیم، به ارزیابی این تمدن و کشف دلایل پیشرفت و سپس افول آن پرداختیم. در این درس، بر تمدن جدید مروری می‌کیم تا این تمدن را با معیارهای الهی ارزیابی کنیم. با (این ارزیابی می‌توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتر بی بیریم و نحوه زندگی در آن را بهتر شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم.)^۱

جهن علیکم السلام
منظمه اسلامیه
افول

۲. سه تمدن بزرگ اروپا را نام برد و هر کدام را توضیح دهید؟

۳. تمدن جدید اروپا چه ویژگی هایی دارد؟

۴. آشنایی با نقاط ضعف و قوت تمدن جدید اروپا چه فوایدی دارد؟

اروپا تاکنون حداقل شاهد سه تمدن بزرگ بوده است:

۱) تمدن اول قبل از میلاد حضرت مسیح علیه السلام، در قرن های ششم تا چهارم قبل از میلاد، در یونان باستان شکل گرفت و در روم باستان ادامه یافت.

تمدن دوم، در قرن چهارم میلادی با گسترش مسیحیت در اروپا و آغاز حاکمیت کلیسا بر زندگی سیاسی و اجتماعی مردم آغاز شد و تا قرن های پاتردهم و شاتزدهم ادامه یافت.

تمدن سوم با افول قدرت کلیسا در همین قرن ها شروع شد و همچنان ادامه دارد. ۲

۳) تمدن جدید که تقریباً تمامی جوامع جهان امروز را تحت تأثیر خود قرار داده است و آثار آن در عرصه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... به خوبی نمایان است، مانند هر تمدن دیگری، دارای نقاط قوت و ضعف است) آشنا شدن با این نقاط قوت و ضعف از دو جهت برای ما مطلوب است:

۴) اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم، بنابراین، هم تحت تأثیر آن قرار می گیریم و هم می توانیم بر آن اثر بگذاریم؛ هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف ها و قوت های این تمدن در عرصه های مختلف، این کمک را به ما می کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف ها و آسیب های آن، بتوانیم برنامه ریزی درست و کم اشتباہی را برای سامان دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.) ۵ در ابتدا برای آشنایی هرچه بیشتر با این تمدن لازم است تا با برخی علل و ریشه های شکل گیری آن آشنا شویم.

نکته: میزان تاثیر پذیری و تاثیرگذاری ما بر تمدن جدید بستگی به آگاهی و هوشیاری ما دارد.

زمینه های پیدایش تمدن جدید

۱- کلیسا و تعالیم تحریف شده

۶) تمدن دوم اروپا که به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد) ۷) این تمدن، برای اروپایی که قرن ها گرفتار بت پرستی بود، یک حرکت روبرو به جلو محسوب می شد. با ظهور این تمدن، مردم بت پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند، بت ها و بتخانه ها از بین رفت، اتحاد در سرزمین اروپا حاکم شد، بناهای باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب هایی در اخلاق،

۵. علل و زمینه های پیدایش تمدن جدید اروپا را بنویسید؟

پاسخ: ۱- کلیسا و تعالیم تحریف شده ۲- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها

۶. تمدن دوم اروپا (قرون وسطی) با چه تحولی آغاز شد؟

۷. پیامد مثبت تمدن دوم (قرون وسطی) برای اروپا چه بود؟

۸. برخی اعتقادات نادرست مسیحیت در قرون وسطی را ذکر کنید؟

۹. نتیجه‌ی اعتقادات و آیین‌های نادرست مسیحیت در قرون وسطی را برای مردم ذکر کنید؟

معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد.) ۷

اما از سوی دیگر، مبلغان مسیحی اعتقادات نادرستی را که از نظر خودشان اعتقادات رسمی مسیحیت بود تبلیغ می‌کردند^۸ (آنان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه به فرزندان آدم نیز سرایت کرده و هر کسی با گناه اولیه به دنیا می‌آید. بنابراین هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه‌ای (غسل تعمید) داده شود تا از آن گناه پاک گردد. همچنین اعتقاد داشتند که مسیح ^{علیه السلام} نیز خود را به عنوان توان گناهان بشریت فدا کرد و به دار آویخته شد.^۹

اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش، آیین دیگری بود که توسط این مبلغین میان مسیحیان رواج یافت. برای این کار اتاق ویژه‌ای در کلیسا ساخته شد که محل اعتراف و توبه کردن بود. آنان معتقد بودند که با اعتراف گناهکار در برابر کشیش، توبه کننده آمرزیده می‌شود و عفو ابدی را به دست می‌آورد.^{۱۰} عبادت و رازو نیاز با خدا نیز به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص یافت.) ۱۱

(۱۱) (این گونه آیین‌ها سبب سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا و واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان او گردید. بسیاری از کشیشان در این دوره شروع به فروختن بهشت کردند و در عوض بخشش گناه، پول‌های کلان به دست آوردند.) ۹

آیین دیگر، ازدواج مسیحی بود.^{۱۲} (آنان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد.^{۱۳} زن حق مالکیت ندارد و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر یابد. کشیش‌ها حق ازدواج نداشتند و تا آخر عمر باید مجرد می‌مانند. آنان ازدواج را امری دنیایی و پست تلقی می‌کردند.) ۱۰

(۱۴) (پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود.^{۱۵} از آنجا که رهبران کلیسا نظریات دانشمندان گذشته درباره زمین، خورشید، ستارگان و مانند آن را پذیرفته بودند، مخالفت با آن نظریات را مخالفت با دین

۱۰. دیدگاه کلیسای قرون وسطی درباره ازدواج را بنویسید؟

۱۱. دیدگاه رهبران کلیسا نسبت به عقل و عقلانیت چه بود؟

۱۲. از زمینه‌های پیدایش تمدن جدید اروپا، بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها بود را شرح دهید؟
۱۳. نکته: تمدن اسلامی در اواسط قرون وسطی یعنی قرن هفتم متولد شد و طی دو تا سه قرن شکوفا شد.

مسیح می‌پنداشتند و مانع نشر نظریات جدید می‌شدند.^{۱۱} ۹
(این آئین‌ها و اعتقادات و آداب و رسوم ساخته کلیسا به تدریج اروپا را با فساد، عقب‌ماندگی و مشکلات دیگر دست به گردیان کرد.) ۹ خی از رهبران روشنفکر کلیسا و بسیاری از دانشمندان به دنبال
چاره برآمدند و برای رسیدن به راه حل مناسب به مطالعه و تحقیق دست زدند.

۲- بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

- ۱۲ (حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون وسطی، در همسایگی سرزمین اروپا، تمدن اسلامی متولد شد و طی دو تا سه قرن به مرحله شکوفایی رسید و بر محیط‌های پیرامون خود پرتو افکند. وقتی اندیشمندان و دلسوزان اروپایی آشنایی اندکی با تمدن مسلمانان پیدا کردند، با شور و شوق فراوان برای تحول در جامعه خود از ثمرات تمدن اسلامی بهره‌برداری نمودند. کتاب‌های دانشمندان مسلمان به سرعت ترجمه شد، علاقه به پژوهش و آزمایش و تجربه افزایش یافت، نقد رهبران کلیسا شروع شد

حقوق و قانون مورد توجه واقع گردید و خردورزی در دستور کار قرار گرفت.^{۱۲}

- ۱۴ (مونتگمری وات^۲، اسلام‌شناس انگلیسی در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی می‌گوید: «علم و فلسفه اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی‌یافتد؛... اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد. اما از آنجا که اروپا در حال حاضر علیه اسلام عکس العمل نشان می‌دهد، تأثیر مسلمانان [بر تمدن غرب] را بی‌اهمیت جلوه می‌دهد. وظیفه مهم ما اروپاییان این است که این اشتباہ را اصلاح کنیم و به مدیون بودن عمیق خودمان به جهان اسلام اعتراف کنیم.»^۳)

- ۱۵ (ویل دورانت نیز بسیاری از هنرها و فنون برجسته اروپایی همچون معماری، اسلحه‌سازی و ... را مدیون صنعتگران مسلمان می‌داند.^۴)

- ۱- وقتی کپرنيک (۱۴۷۳-۱۵۴۳ میلادی)، ستاره‌شناس لهستانی، تصویر جدیدی از منظومه شمسی ارائه نمود و اعلام کرد زمین به دور خورشید می‌چرخد، با مخالفت کلیسا مواجه شد، زیرا کلیسا عقیده بطلیوس را درباره زمین مرکزی پذیرفته بود و آن را مقدس می‌شمرد. حتی لوتر (۱۴۸۴-۱۵۴۶ میلادی)، کشیش اصلاح طلب آلمانی گفت: «مردم گوش به سخنان ستاره‌شناس تازه کاری داده اند که می‌خواهد ثابت کند زمین در گردش است، نه آسمان‌ها یا فلک و خورشید و ماه... این دیوانه قصد دارد به کلی، طرح و اساس نجوم را وارونه سازد.» (تاریخ تمدن، ویل دورانت، چاپ اقبال، ج ۲۰، ص ۳۹۶).

- خواندن کتاب کپرنيک بارها توسط هیئت داوران واپسی به کلیسا منوع اعلام شد. بعدها نیز که گالیله و کیلر به تأیید همین نظر پرداختند، توسط کلیسا محکوم شدند و برای نجات جان خود از مجازات اعدام مجبور به پس گرفتن نظر خود گردیدند.

۱۴. مونتگمری وات، اسلام‌شناس انگلیسی، در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی چه می‌گوید؟
۱۵. ویل دورانت در چه چیزی اروپاییان را مدیون مسلمانان می‌داند؟

۱۶. آثار مثبت تمدن جدید اروپا در حوزه‌ی علم را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

۱۷. آثار منفی تمدن جدید اروپا در حوزه‌ی علم را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

۱۸. جدی ترین آسیب مصرف گرایی و مصرف زدگی تمدن جدید را بنویسید؟ نتیجه‌ی آن چه بود؟
آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید

برای داوری صحیح و منصفانه در خصوص تمدن جدید ضروری است با برخی آثار این تمدن در

حوزه‌های مختلف آشنا شویم :

الف) حوزه علم

■ آثار مثبت

۱۶) ۱- رشد سریع علم : تولید علم در قرون اخیر جهشی فوق العاده داشته است؛ به طوری که دوران جدید را می‌توان دوران علم نامید. اختراع صنعت چاپ، کشف الکتریسیته، ساخت ماشین، اختراق وسائل ارتباطی مانند: تلفن، رادیو، تلویزیون و ماهواره، راه اندازی شبکه‌های اینترنت، نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف، زندگی در جهان امروز را متتحول کرده است.

۲- توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت : علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد. نفت را از اعمق زمین بیرون بکشد، معادن را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساختن تونل بشکافد، با سدهای بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.) ۱۶

■ آثار منفی

۱۷) ۱- مصرف زدگی : از زمانی که ماشین‌آلات صنعتی ساخته شد، تولید انبوه نیز آغاز گردید. تولید فراوان گرچه در ابتدا نیازهای طبیعی مردم را رفع می‌کرد، اما در بسیاری از موارد بیش از نیاز طبیعی بازار بود. به همین جهت کارخانه‌داران با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم، نیازهای کاذب به وجود آوردند تا آنان را به تنوع طبی بکشانند و مصرف گرایی را به گونه‌ای سرسام آور افزایش دهند تا خودشان به سود بیشتری برسند) ۱۷(جدی ترین آسیب این رویه، تغییر الگوی زندگی و دل مشغولی دائمی مردم به کالاهای گوناگونی است که همه روزه وارد بازار می‌گردد و اذهان و افکار را به خود مشغول می‌کند و در نتیجه، انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی خویش، غافل می‌سازد) ۱۸(

۱۹) این نتیجه دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید است که انسان را صرفاً یک موجود زنده طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده‌تر، می‌داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد. از همین جهت است که از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست) ۱۹(

۲۰) ۲- نابودی طبیعت : افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین، توانایی وی برای

۱۹. تعریف تمدن جدید از انسان را بنویسید؟

(شکل دوم سوال: دلیل بی توجهی به بعد معنوی و فطرت الهی در تمدن جدید چیست؟)

۲۰. هدف از جاذبه تبلیغات و ایجاد نیازهای کاذب در مردم چیست؟ پاسخ: کشاندن مردم به تنوع طبی و افزایش مصرف گرایی

۲۲. مسئولیت ما مسلمانان در حوزه علم چیست؟ پاسخ: احیای تمدن اسلامی به وسیله‌ی آن با یاری گرفتن از توانمندی ذاتی انسان و قدرت مردم و جوانان هوشمند جامعه.

منابع معدنی که نتیجه میلیون‌ها سال فعالیت موجودات بوده، رو به پایان گذاشته، محیط دریاها و اقیانوس‌ها آلوده شده، تعادل ترکیبی گازهای جوی بر هم خورده، بسیاری از جنگل‌ها از بین رفته و ده‌ها بحران زیست محیطی برای انسان به وجود آمده است.^{۱۷}

۱۷) ۳- علم زدگی: از حدود قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت‌های گسترده در علم، این احساس

پدید آمد که علم تجربی تنها رمز سعادت ملت‌هاست و جامعه‌ای که این راه را بپیماید، کلید خوشبختی را به دست آورده است. اما اکنون با گذشت چند قرن و شکست‌های بی‌دریبی جوامع غربی در عرصه اخلاق و ظهور بحران‌های اخلاقی در این جوامع، بسیاری دریافتند که علم تجربی نمی‌تواند پاسخگوی همه نیازهای آنان باشد و نمی‌توان سعادت را تنها در این علم جست و جو کرم.^{۱۸} (اين نياز انسان غربي به معنویت باعث شد برخی افراد و گروه‌ها با هدف کسب مقام و شهرت، مکاتب و فرقه‌هایی را به نام مکاتب عرفانی و معنوی ایجاد کنند که اگرچه در ظاهر ادعای پاسخ به نیازهای معنوی بشر را دارند اما به دلیل آنکه برآمده از آموزه‌های وحیانی نیستند، نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر تشنۀ امروز نداشته‌اند)^{۲۱}

نکته ۱: علت به وجود آمدن مکاتب و فرقه‌های معنوی در غرب ← نیاز به معنویت انسان

نکته ۲: نتیجه مکاتب عرفانی دست ساز بشر ← سر در گمی بیشتر بشر به دلیل غیر الهی بودن آموزه‌های این مکاتب

نکته ۳: نابودی طبیعت معلول و نتیجه بـ → افزایش توان علمی بـ

مسئولیت ما در این حوزه

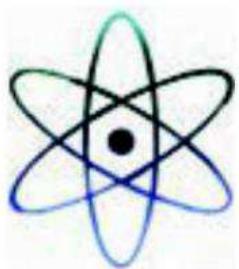
گفتیم آشنایی با آثار مثبت و منفی تمدن جدید، می‌تواند ما را در احیای تمدن اسلامی یاری رساند. شاید در نگاهی ابتدایی، این هدف بزرگ، یعنی احیای تمدن اسلامی، در مقایسه با توان و امکانات موجود، یک بلندپروازی به نظر برسد و رسیدن به آن دور از دسترس تلقی شود؛ اما این یک دریافت سطحی از توانمندی ذاتی انسان و قدرت جوانان و نوجوانان و ناشی از عدم آشنایی با آموزه‌های بیدارکننده اسلام می‌باشد. البته می‌دانیم که دستیابی به این هدف بزرگ و حساس، نیازمند برنامه‌ای است که ما را به آن سطح لازم از توانمندی برساند و قدرت لازم برای ایفای نقش در جهان کنونی را به ما بیخشند.

با توجه به اهمیت این اقدام بزرگ، برنامه‌هایی را پیشنهاد می‌کنیم. این برنامه‌ها را بررسی کنید و تا آنجا که در توان دارید برای عمل کردن به آنها بکوشید.

۲۳. برنامه پیشنهادی برای احیای تمدن اسلامی و ایفای نقش در آن جهت را نام برد و هر مورد را توضیح دهید؟

۲۴. تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری سبب چه نتیجه‌ای می‌شود؟

پاسخ: تقویت پایه‌های استقلال یک کشور و جلوگیری از تسلط بیگانگان بر کشور
۲۳) ۱- تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری: پیشرفت علمی

پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع تسلط بیگانگان می‌شود.

مقام معظم رهبری در این باره این گونه تذکر می‌دهد: «باید علم را که مایه اقتدار ملی است همه جدی بگیرند و دنبال کنند. کشوری که مردم آن از علم بی‌بهره باشند هرگز به حقوق خود دست نخواهد یافت. نمی‌شود علم را از دیگران گدایی کرد. علم درون‌جوش و درون‌زاست. باید استعدادهای یک ملت به کار افتد تا یک ملت

به معنای حقیقی کلمه، عالم بشود».^{۲۴})

۲۵) پیشرفت‌های اخیر دانشمندان جوان کشور ما در رشته‌های مختلف علمی، مانند پژوهشی و سلول‌های بنیادی، فناوری نانو و هسته‌ای، صنایع نفت، پتروشیمی و سدسازی قدم‌های اولیه‌ای است که باید با همت بلندتر و عزم قوی‌تر ادامه یابد و همه عرصه‌های دانش را پیماید.^{۲۶})

۲۶) حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی: جوامع غربی امروزه به دلیل آنکه خوشبختی را تنها در علم تجربی و ابزارهای مادی می‌جستند و در مسیر خود شکست خورده‌اند، به شدت به دنبال راه و مکتبی هستند که نجات‌بخش آنان باشد.^{۲۷} (پیام اسلام، پیامی مطابق با فطرت انسان‌هاست. هر انسان روشن‌ضمیری که جویای حقیقت باشد، وقتی دعوت قرآن را به عقلانیت، عدالت، دوری از ستمگری و ستم‌پذیری، پاکدامنی، معنویت و تقوا می‌شنود، به طور طبیعی جذب آن می‌شود)^{۲۸} حقيقة جویی، وقتی در میان هزاران کتاب، مقاله، فیلم و انواع تبلیغات که علیه پیامبر اکرم ﷺ کرده‌اند، به سیمای واقعی آن حضرت می‌رسد او را به بزرگی روح می‌ستاید. بنابراین، لازم است ما این پیام رهایی‌بخش را با همان شیوه‌هایی که رسول خدا به دیگران رساند در جهان تبلیغ کنیم و به دیگران برسانیم.^{۲۹})

۲۷) ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام: میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد. حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند. دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن براساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی‌توان با تعصبات‌های جاھلانه یا با روش‌های فریب‌کارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سوی آن جلب نمود.)^{۳۰})

۲۵. مقام معظم رهبری درباره تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری چه تذکری می‌دهد؟

۲۶. چند نمونه از پیشرفت‌های علمی کشور را نام ببرید؟

۲۷. پیام اسلام چگونه پیامی است؟

۲۸. کدام موضوعات، نمونه‌ای از عوامل جذب طبیعی افراد به دین آسمانی اسلام است؟

۲۹. آیه‌ی «اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْخَسَنَهِ وَجَادِلْهُم بِالْتِي هِيَ أَحْسَنُ» به کدام یک از برنامه‌های پیشنهادی در تحقق جامعه و تمدن آرمانی اسلام اشاره دارد؟

۳۰. آثار مثبت تمدن جدید اروپا را در حوزه‌ی عدل و قسط را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

تدبر در قرآن

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ

بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْخَسَنَهِ

بَا دَانَشِ اسْتَوارٍ وَانْدَرَزْ نِيكُو
وَجَادِلْهُم بِالْتِي هِيَ أَحْسَنُ...!

با تدبیر در آیه شریفه، روش‌های صحیح دعوت را استخراج کنید:

روش اول: بهره مندی از حکمت و استدلال در هنگام دعوت.

روش دوم: استفاده از موعظه حسن و اندرز نیکو.

روش سوم: استفاده از جدال احسن و بهتر، هنگام بحث و مناظره.

ب) حوزه عدل و قسط

■ آثار مثبت

۳۰ (۱) توجه به قانون: پس از گذر از قرون وسطی و شکل‌گیری دوره جدید، توجه گسترده‌ای در کشورهای اروپایی به حقوق، قانون، ساختار حکومت و دولت پدید آمد که (عموماً عکس‌العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی بود) ^{۳۱} آگاهی به قانون و حقوق که ابتدا با ترجمه آثار اسلامی اتفاق افتاد، فوایدی برای تمدن جدید داشت. ^{۳۲} (مردم با حقوق خود در مقابل دولتها و در رابطه با یکدیگر آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آنها سازمان‌های تأسیس کردند. حق کارگر، حق کودک، حق تعلیم و تربیت، حق داشتن شغل، حقوق متقابل زن و مرد و حق مردم در مقابل دولت به رسمیت شناخته شد). ^{۳۳} ^{۳۴}

۳) مشارکت مردم در تشکیل حکومت: حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد ^{۳۵} و باعث شد برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند. ^{۳۶} توجه به قانون در تمدن جدید واکنش در برابر چه عاملی بود؟

■ آثار منفی

۳۷ (۱) ظهر ظلم فraigir و پدیده استعمار: ^{۳۸} (تولید انبوه کالا و نیاز به بازار کشورهای دیگر، احتیاج به منابع طبیعی دیگر کشورها و نیز روحیه فزون‌خواهی حاکمان غربی سبب شد که سرمایه‌داران و قدرتمدان غربی، کشورهای دیگر را، به خصوص در آسیا و آفریقا هدف قرار دهند و به بهانه استعمار (یعنی آباد کردن)، بسیاری از این کشورها را تصرف کنند و ذخایر بالارزش و گران قیمت آنها را، از آثار باستانی و کتاب‌های خطی گرفته تا جواهرات و منابع طبیعی و معدنی، به کشور خود ببرند و برای آن ملت‌ها فقر و نیازمندی را

۳۸. اقدام مثبت تمدن جدید در مشارکت مردم در تشکیل حکومت سبب چه نتایجی شد؟

۳۹. آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط را بنویسید و هر کدام را توضیح دهید؟

۴۰. چه عواملی موجب شد تا حاکمان غربی کشورهای آسیا و آفریقا را هدف قرار دهند؟

منظور از حقوق بشر در تمدن جدید

بر جا گذارند.)
۳۴ ۳۵

۳۶ (دوره استعمار که دوره غارت علنی ثروت ملت‌ها بود و تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت، یکی از سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کره‌زمین است. در ابتدای همین دوره میلیون‌ها آفریقایی از این قاره ربوده شدند و به مالکیت اروپاییان و آمریکایی‌ها درآمدند و به عنوان برده در مزرعه‌ها، کارخانه‌ها و معادن به کارهای طاقت‌فرسا و ادار شدند)^{۳۶} تمدن جدید نشان داد که اگر حقوقی برای کودکان و زنان و مردان قائل است، منظورش فقط مردان و زنان و کودکانی هستند که از تزاد آنان باشند و گرنه زنان و مردان و کودکان سیاه یا سرخ پوست برای آنان هیچ اهمیتی ندارد.

۳۷ (با بیداری ملت‌ها، مبارزه با استعمارگران نیز از اواخر قرن نوزدهم آغاز شد.^۱ سرانجام دولت‌های غربی، از استعمار علنی کشورها دست برداشتند و حاکمان و نظامیان خود را خارج کردند. اما شیوه دیگری برای تسلط بر این کشورها در پیش گرفتند که «استعمار نو» نام گرفت. برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر منتقل شد، آنقدر زیاد بود که پایه‌های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به وجود آورد.

۳۸ ۲—افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان: شکل گیری نظام‌های سیاسی جدید، بر پایه قدرت سرمایه‌داران و نفع‌طلبی فزاینده آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را با قیمت‌هایی بسیار سنگین به مردم همان سرزمین‌ها فروختند. بدین ترتیب، بخش کوچکی از جهان روزبه روز غنی‌تر شد ولی بخش اعظم آن در فقر و تنگستی فرورفت.^{۳۸}

مسئلیت ما در این حوزه
مسئلیت ما در این حوزه
مسئلیت ما در این حوزه

۳۹ ۱—مبارزه با استمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر: یکی از رسالت‌های اصلی انبیا (مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است). هر چند که بسیاری از مردم

۳۸. به اعتقاد برخی محققان، پایه‌های اصلی قدرت اقتصادی غرب از کجاست؟

پاسخ: ثروت‌هایی که این کشورها از استعمار کشورهای استعمارزده به دست آورده‌اند.

۳۹. مسئولیت‌های ما در تمدن جدید در حوزه عدل و قسط را بنویسید و هر کدام را توضیح دهید؟

۴۰. یکی از رسالت‌های اصلی انبیا کدام است؟

۴۱. بر اساس سخن امام خمینی ما در برخورد با بیگانگان چه چیزی را باید اصل و سیاست خود قرار دهیم؟

۴۲. بر اساس قرآن کریم، دشمنان تا چه زمانی از مبارزه و ستیز با ما دست بر نمی‌دارند؟

پاسخ: تا زمانی که ما از دین مان بر گردیم.

همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق نمی‌روند، بلکه سد راه حق‌جویی می‌شوند، زیرا گسترش عدالت منافع آنها را تهدید می‌کند. این گروه‌ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند، آرام نمی‌گیرند) ۳۹

امام خمینی می‌فرمایند:

«نکته مهمی که همه ما باید به آن توجه کنیم و آن را اصل و اساس سیاست خود با بیگانگان قرار دهیم، (این است که دشمنان ما و جهان‌خواران تا کی و تا کجا ما را تحمل می‌کنند و تا چه مرزی استقلال و آزادی ما را قبول دارند. به یقین، آنان مرزی جز عدول از همه هویت‌ها و ارزش‌های معنوی و الهی مان نمی‌شناسند) به گفته قرآن کریم [دشمنان] هرگز دست از مقاتله و ستیز با شما برنمی‌دارند مگر اینکه شمارا از دینتان برگردانند. ۱ ما چه بخواهیم و چه نخواهیم صهیونیست‌ها، آمریکا و شوروی در

تعقیب ما خواهند بود تا هویت دینی و شرافت مکتبی مان را لکه‌دار نمایند.» ۴۱

(بدین ترتیب، اگر واقع‌بینانه نگاه کنیم، در می‌یابیم که دعوت به حق و عدالت را باید منحصر به صحبت و شعار کنیم، بلکه برای تحقق سخن حق باید برنامه‌ریزی کرد، قیام نمود و شرایطی فراهم کرد تا موانع حق و حق‌برستی از جامعه خود و جهان زدوده شود؛ این مهم میسر نمی‌شود مگر با تلاش و پشتکار، جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا و تحمل همه سختی‌های این راه که همان راه حق و حقیقت است) ۴۲

(۲- استحکام بخشیدن به نظام اسلامی: استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف، به طور طبیعی منزوی می‌شود و همراه و همدلی در دنیا نمی‌یابد.) استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است) ۴۳

ج) حوزه خانواده

(نگاه مادی تمدن جدید به انسان به ویژه در حوزه روابط زن و مرد) بیشترین آسیب‌ها را به نهاد خانواده وارد کرده است؛ برخی از آسیب‌ها عبارت اند از:

(۱- فروپاشی نهاد خانواده: در غرب قدیم، مانند همه سرزمین‌های دیگر، علاوه بر خانواده

۴۳. مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان کدام است؟ پاسخ: استحکام و اقتدار نظام حکومتی

۴۴. مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی کدام است؟

۴۵. وارد شدن بیشترین آسیب‌ها به خانواده‌ها توسط تمدن جدید، معلول و نتیجه‌ی چه چیزی است؟

۴۶. آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید اروپا در حوزه خانواده را بنویسید. و هر کدام را توضیح دهید.

۴۷ (خانواده) هسته‌ای که مرکب از پدر، مادر و فرزندان است، خانواده‌گسترشده هم، که شامل اقوام و خویشان می‌شد، نمود فراوان داشت. اما در خلال دو نسل گذشته نه تنها خانواده‌گسترشده متلاشی شد، خانواده هسته‌ای نیز، به تدریج از هم گسیخته گردید. بر این پدیده‌ها باید این واقعیت را نیز افزود که امروزه شمار فزاینده‌ای از کودکان در غرب، در خانواده‌ها یا خانه‌هایی بزرگ می‌شوند که پدر یا مادر در آن حاضر نیست و آن یکی هم که حاضر است چون نمی‌تواند یک تنه وظيفة پدر و مادر را توانان ایفا کند غالباً از زیر بار مسئولیتی که پدرها و مادرها در خانواده‌های اصیل برای انتقال دادن ارزش‌های اخلاقی به جوانان بر عهده داشته‌اند شانه خالی می‌کند.^{۴۶} همین امر باعث شده است که فقط در کشور انگلیس ۹ میلیون نفر تنها زندگی کنند، به گونه‌ای که دولت این کشور ناچار شده وزارت خانه‌ای به نام وزارت تنها‌ی ایجاد کند.^۱

۴۶ (ب) بند و باری جنسی: امروزه بی‌بند و باری جنسی آن‌چنان در غرب رواج یافته است که بسیاری از مردم به این نتیجه رسیده‌اند که توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند.^۲ از این‌رو، بهناچار در بی‌آن برآمده‌اند که ضوابط و معیارهای اخلاقی را تغییر دهند. به عنوان مثال، در میان غربیان جدید، دیگر هیچ‌گونه ضابطه و معیار مذهبی یا اخلاقی که منشأ الهی داشته باشد، معنا ندارد.^{۴۶}

۴۶ (۳) استفاده/ابزاری از زنان^{۵۰}: (استفاده ابزاری از زنان برای تبلیغ کالاهای سرمایه‌داران، تشویق آنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و تحریک کننده، عادی شدن روابط نامشروع میان زنان و مردان در برخی کشورها، و تجارت گسترشده زنان به عنوان کالای جنسی روی دیگر تمدن جدید است) اگر لایه ظاهری و سطحی موقعیت زن در دنیای امروز، که بسیار زیبا و خوش‌منظور آراسته شده، کنار رود و باطن آن آشکار گردد، خواهیم دید که سودآوری تجارت فحشا در حال روبدن گوی سبقت از تجارت مواد مخدوش اسلحه است.^{۴۶}

اگر بعد معنوی و الهی انسان دارای اهمیت و جایگاهی در تمدن جدید بود، و اگر به زنان آن‌گونه که دین اسلام بها می‌دهد، بها و شخصیت داده می‌شد، حتماً وضع دیگری در تولید فیلم‌ها، رمان‌ها، و تصاویر تبلیغاتی حاکم می‌شد.

۴۸. چرا برخی دولت‌ها ناچار به ایجاد وزارت‌خانه تنها‌ی شدند؟ پاسخ: تک سرپرستی فرزندان و عدم توانایی آن سرپرست در انجام وظایف پدر و مادری، منجر به این شد که فرزندان خودشان زندگی شان را شکل دهنده همین امر موجب شد که ۹ میلیون نفر تنها در انگلیس باشد که برای آنها ناچار به ایجاد وزارت‌خانه تنها‌ی شدند.

۴۹. چرا امروزه در غرب ضوابط و معیارهای اخلاقی تغییر یافته‌اند؟

پاسخ: به دلیل رواج بسیار زیاد بی‌بند و باری جنسی و عدم توان مردم در اصلاح این وضع.

۵۰. نمونه‌هایی از استفاده ابزاری زنان در تمدن جدید را بنویسید؟

۵۱. علت این وضع فساد و بی‌بند و باری‌های اخلاقی در فیلم‌ها، تصاویر و رمان‌های غرب چیست؟

پاسخ: ۱. بی‌اهمیتی بعد معنوی و الهی انسان در تمدن جدید. ۲. پایین آوردن ارزش زن در سطح یک کالا و وسیله

۵۲. مسئولیت ما در تمدن جدید در حوزه خانواده را بنویسید دلیل آن را ذکر کنید.

۵۳. وقتی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل (ع) خانه کعبه را بنا نمودند و بنای جامعه‌ی توحیدی را گذاشتند چه دعا بایی کردند؟ پاسخ: دعا برای خود، هچنین از خدا خواست تا ذریّه و نوادگانی به او بدهد که ادامه دهنده راه توحید و اسلام باشد

مسئولیت ما در این حوزه

۵۲ (تلash در جهت تحکیم بنیان خانواده: خانواده کانون رشد فضیلت‌ها و محل تربیت نسل‌های توانمند و با همت است. تحکیم این بنیان سبب رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسان‌های با فضیلت و کارآمد می‌گردد و اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می‌باید و نسل‌هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نبیستند مسئولیت‌های اجتماعی را بر عهده می‌گیرند)

وقتی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل علیهم السلام پایه‌های خانه کعبه را بالا بردن و بنای یک جامعه توحیدی را گذاشتند، نه تنها برای خود دعا کردند بلکه از خداوند خواستند ذریّه و نوادگانی به آنان عطا کند که ادامه دهنده راه توحید و اسلام باشند.^۱

برداشت

متن زیر را بخوانید و به سؤال پایانی آن پاسخ دهید:

پس از دوره طولانی موسیقی کلاسیک در غرب که بیشتر به مسائل اجتماعی، فلسفی و دینی می‌پرداخت، امروزه، غرب با یک موسیقی بسیار عامیانه و مبتذل مواجه است که بیان احوال نفسانی نسل جدید است. این موسیقی در چند دهه اخیر با ریتم‌های شدیداً افسارگسیخته و اجراهای فوق العاده پرسروصدرا ظهرور کرده است و غرایز حیوانی را در آدمی بر می‌انگیرد. حداقل سخنی که می‌شود درباره این نوع موسیقی‌ها گفت این است که این موسیقی‌ها نه از تسلیم در مقابل خداوند مایه گرفته، نه به سلامت و آرامش نفس کمک می‌کند، نه مانند برخی موسیقی‌های قرن نوزده و بیست در خدمت تلاش و مبارزه و اصلاح نظام اجتماعی است و نه اجراکنندگان و ستارگان این موسیقی‌ها اسوه‌های معنوی و عفت اخلاقی هستند. تنها فایده آن تخریب روح و روان کسانی است که به دامن آنها پناه برده‌اند!

اما متفکران دلسوز و دردمدند غربی تصویر کرده‌اند که این رفتارهای هیجان‌انگیز برخاسته از پیامدهای تمدن جدید است که نابسامانی فکری، پوچ‌گرایی و بی‌تکیه‌گاهی را برای بسیاری از جوانان به ارمغان آورده است. این رفتارها نشان‌دهنده بی‌محتوایی زندگی ماشینی و بی‌معنایی آن، غفلت از خداوند و خلاصه محروم بودن جامعه‌غیری از یک تفکر عمیق و درست عقلی نسبت به هستی، انسان و خداست. همین از دست رفتن معنای زندگی برای بسیاری از جوان‌ها است که آنها را به بیراهه لذت‌های آنی جسمانی از طریق روابط جنسی یا استفاده از مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان و یا گاهی خشونت

۱- سوره بقره، آیه ۱۲۸ (رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرَيْتِنَا أُمَّةٌ مُسْلِمَةٌ لَكَ وَأَرْنَا مُنَاسِكَنَا وَثُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ).